

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

Uptopunda beads 4.

Uptop

promptly

891.99

U-88

1902

4. ՍՏԵՓԱՆԵԱՆ.

Ս Ր Տ Ի

Խ Ո Ր Բ Ե Ր Ի Ց

(Բանաստեղծու թիւններ)

Յ91.99

Ս-88

Թ Ի Յ Լ Ի Ս

Տպարան Տ. Մ. Առախնեանցի

1902

12 MAR 201

891.99
U-88

4. ՍՏԵՓԵՆԵԱՆ. *պ*
«Նոր դար» ի նստաշրջանի

Ս Բ Տ Ի

Խ Ո Ր Բ Ե Ր Ի Ց

(Բանաստեղծուիւններ)

3841

Թ Ի Ֆ Լ Ի Ս
Տպարան Տ. Մ. Առախնեանցի
1902

06 AUG 2019

Дозволено Цензурою. Тифлисъ, 4 Ноября 1902 г.

I

Երախ բուպէներ կեանքում շատ-շատ կան,
Միայն անցնում են մէկ ակնթարթում,
Իսկ սև օրերը անթիւ, անհամար,
Նզրայր, հոգու մէջ լիռներ են կազմում:

II

Ո՞նց երգես

ս մնց երգես, երբ խաւար է
Իմ արեւ երկնքում,
Երգի ձայնը երբ մեռած է
Չորցած-հալուած իմ սրտում:

Ես մնց երգեմ երբ թորերս
Բորբորում են խիտ ցաւից.
Տխուր ու վշտահար մտքեր,
Ձեռն հեռանում իմ գլխից:

Ես մնց երգեմ, երբ իմ կեանքում
Ձեռն ունեցել ուրախ օր.
Պայծառ օրս միշտ եղել է
Ամպոտ գիշեր սևաօր:

III

Մ'՛հ մըր կորաք քաղցրիկ օրեր,
Գէպի մըր կողմ սլացար.
Եւ կամ մըրէք վառ երազներ,
Եարանք մըր կողմն ընթացար:

Ասացէք ինձ, մըրէք, միտ մըր,
Ո՞ր կողմ կուզէք, որ զնամ,
Գուր գլխէք, որ ես մենակ եմ,
Առանց ձեզ ես մնց մնամ:

IV

Լ'ի ու մութ էր այն գիշերը,
Լուսին չկար երկնքում,
Լուռ ու մունջ էր այն տան շուրջը,
Որտեղ եարս էր մնում:

Մարդիկ մտած խոր քնի մէջ,
Ո՞հ անէծք ու թուր բազմին.
Եկան քրդերը հէնց այդ ժամին,
Սիրուն եարիս փախցրին:

Ղարիբ դարձայ այն օրուանից,
 Բազդս զխալաւ շոր քարին.
 Ա՛լս սր քարով գլուխս տամ,
 Անգին եարիս փախցրին:

Ք ս զ.

Ա հոգուս վարդը հիւսած խոցերից,
 Կամենաս ստքով նրան պինդ կոխիր.
 Կամ թէ, համբոյրով սի կոյս նագելի,
 Գրգւիր դու նրան սիրով ծոցդ գիր:

VI

Երգիր բլրուլ անուշ ձենով,
 Անուշ ձենից եմ զուրբան,
 Երգիր բլրուլ երգիր սիրուն,
 Ես քո երգից եմ զուրբան:

Երգիր հոգիս, երգիր բալաս,
 Բարձր ձենով խաղ ասա,
 Ողջ մարդկութեան ուշքը գրաւիր,
 Ու իմ դարգերըս ասա:

Երգիր ցաւս, երգիր դարգս,
 Անգութ մարդկերանց առաջ,
 Որ ջիգհարս դաղ է արած,
 Կուրծս լիքն է միշտ յառաջ:

Երգիր բլրուլ քաղցր ձէնով,
 Բալբի մարդիկ ըեզ լսեն,
 Ջարդած ու փշրած իմ ջանին,
 Բալբի լաւցու դեզ քսեն:

VIII

Օ՞ չար մարդիկ

չար մարդիկ խարեցին ինձ,
Թոյն տուեցին կեանքի տեղ.
Կոպէկներս նրանք խլեցին,
Զթողեցին ոչ մի ծեղ:

Եաման Աստուած, հոգիս շուտ առ,
Էլ ես սմն եմ պէտքական.
Զունեմ մէկ տուն, նեղլիկ մի խուց,
Կեանքիս անեմ ապաստան:

VIII

թոյք երգեմ ես երգերս,
Սարեր քարեր թող լացեն.
Թոյքը բանամ ես ետրէքս
Ծաղիկները թառամեն:

Ա՛խն ու վախը թողէք հանեմ
Հալուած մաշուած իմ սրտից
Թողէք երգեմ, որ գինջանամ
Ու հեռանամ աշխարհից:

IX

Տ՛հ սրբան քաղցր և սրբան գիւթիչ,
Մի խօսք եմ լսում ես միշտ բոլորից,
Որին ամէնքը յարգում են պաշտում,
Գերադասում են նորան ամենից:

Թէև նա չէ վրէժխօյիլ մի մարդ,
Հառաչանք է հանում խոր-խոր կրծքերից.
Եւ անբուժելի անխոր է հանում,
Պինդ, կոպիտ և քար, ամուր սրտերից:

V

Մահ երկիրը քո առջև դրած,
 Մեծ ջանքեր դորժ դիր, մինչև տիրանաս,
 Կոյտպտիր, ըանդիր և աւար արա,
 Վերջդ դագագն է այս լաւ իմանաս:

Ոսկի և արծաթ աշքեր շլացնող
 Նոյնպէս գոհարներ առջևդ հինգ թաս,
 Եթէ կամենաս առաջ դու տիրիր,
 Վերջդ դագագն է այս լաւ իմանաս:

XI

Գարուն

Մահ եկաւ կանանչ գարուն,
 Փրթը լժեցին վարդենիք.
 Բլբուլները բլբլացին,
 Անուշ ձայնով մեղէգիր:

Արագեղայ ձիւնը հալուեց,
 Գրկլացին առուններ,
 Լիք Արալը հրաբորբոր,
 Փախչում է շատ հեռուններ:

Մեղմիկ, մեղմիկ անուշ հովը,
 Փչում է էն սարերէն.
 Վարդի հոտը, սրտի սէրը,
 Բերում է էն կողմերէն:

Նուէր Օր. Վ. Բ—ին

XII

Մնձ չ'մոռանաս գարնան օրերին,
 Երբ Բացուի վարդը կանանչ պարտիզում.
 Յիշիր դու ինձ պարզ գիշերներին,
 Երբ աստղեր ցոլան կապոյտ երկնքում:

Ինձ չ'մոռանաս քեւած ժամանակ,
Երբ խաւար տիրէ կապոյտ երկնքին.
Յիշիր դու ինձ միշտ քո ազօթքում,
Որ հանգստանամ ես միշտ քո կրծքին:

Ինձ չ'մոռանաս դու այն ժամանակ,
Երբ որ այդ գէմբդ վշտից թառամի.
Կամ այն ժամանակ երբ մահուան հրեշտակ,
Եկած նա լինի որ հոգիդ տանի:

Ինձ չ'մոռանաս երբ որ դադազդ
Գնեն սառ ու մութ, նեղ գերեզմանում,
Բայց մոռացիր ինձ, միայն այն ժամանակ,
Երբ գէմբդ ծածկուի սև ու մութ հոգում:

XIII

Նոր տարի

յուզէս շատ տարիք եկան ու անցան,
Մարդկութեան գլխին շարիք աւելցան,
Բայց ինչ է մարդը, ինչն է ապրում.
Չարշարանը, տանջանք իւր անձին կրում:

XIV

Լ վարդ էի, խառ վարդ էի
Կանանչ պարտիզում բացուած,
Ալ վարդ էի, նուշ վարդ էի,
Ալ թշերս բացելած:

Ես իմ շուրջը հոտ էի բուրում,
Չորցած-մոռցած բոյսերին.
Անուշ հոտով կեանք էի տալիս
Կոտրած-ցաւոտ սրտերին:

Բայց չար մարիկ չ'իննայեցին
Ալ ու զարբար թշերիս,
Պիղծ ոտքերով ինձ կոխեցին,
Նոյ ցանելով աչքերիս:

XV

Կբոր դեմքեց համբոյր քաղեմ,
Կարօտ սրտիս մխիթար,
Անուշ ձայնով քաղցր երգեր,
Երգիր դու միշտ ինձ համար:

Երբոր շուրթդ շրթիս դրած,
Մենք կարօտով համբուրուենք.
Պարզ լուսնոյ տակ, աղնիւ խօսք տանք,
Որ մենք իրար միշտ սիրենք:

XVI

Իմ ըստղը

Արճ օրերը կրկնուելով
Ամիս, տաբխներ կաղմեց,
Խեղճ իմ բազբը այս աշխարհում
Ոչ մի բանից չ'հրճուեց:

Բազդաւորներ նա տեսնելով
Իրեն անբազդ համարեց,
Չ'նշին կեանքս նա չ'ուզելով,
Ինձնից հեռու մեկնուեց:

XVII

Իշեր ցերեկ ես տխուր եմ,
Է՛յ սիրուն ետր դու սրբես.
Չի ցամարում արտասունքս,
Ասն, ետրաբ սրտեց ես:

Պատմիր իմ ցաւը աշխարհի մարդկանց,
 Լսեն բոլորը բոլորս՝ իմ սրտից,
 Որ գոնէ մէկը գէտ ինձ խճալով,
 Յաւերիս լինի և նա կարեկից:

XX

արդ գիշերներին ես միշտ յիշում եմ
 Անցած ժամերը, բաղդաւոր կեանքիս,
 Եւ ա՛խ ու վախով ես միշտ ողբում եմ,
 Առանց համներու հին փառք ու պատուիս:

Գարունն ինձ համար ձմեռ է դարձել,
 Եւ պարզ օրերը թախծալի գիշեր.
 Խաւար տեղ եմ ես ընկած այժմ,
 Ոչ որից չունեմ յոյս մի լուսաբեր:

Աշխարհի մարդիկ քարեր են դարձել,
 Կենդանու նման լուռել, պապանձուել.
 Եւ եղբայրական սիրոյ զգացմունքը,
 Անմիտի նման գեռ չեն իմացել:

XXI

Ղարիտի կրգը

ս դարիք եմ և շատ հեռու,
 Հայրենիքից ընկերից.
 Այլ արցունք ես թափում եմ,
 Այս իմ հալուած աչքերից:

Խղճուկ կերպով վրդս ծռած,
 Ընկած եմ այս անկողնում.
 Ոչ որ ես չունեմ կարեկից,
 Նոյն իսկ մեռնեմ այստեղում:

XXII

Սուտով հասիր սիրուն գարուն
Ապրելու էլ ժամ շունեմ,
Էլ չէ երգում եարոտ սիրտս,
Էլ ժամ լետոյ կեանք շունեմ:

Հասիր շուտով կանանչ գարուն
Անուշ հոտից եմ կարօտ.
Չի գինջանում գոշիս տակը,
Սիրտս մաշուանմ ու եարօտ:

Կանչում եմ քեզ վերջին անգամ,
Մնաս բարովս քեզ տալու,
Կանչում եմ քեզ էյ վա՛խ գարուն,
Քանի մի խօսք ասելու:

Մեր երկիրը զարգարելու
Ամէն տարի երբ գու գաս,
Բայց լսնդրում եմ, օ՛ֆ ջան գարուն,
Թըմբահողս չ'մոռնաս:

XXIII

Ն ո թ ա ն .

Սոյ աչգ վառվրուն այանրից տակի
Գտնուած շրթանցը ես մէկ համբուրեմ,
Եւ այդ ըզայուն համբոյրի միջով,
Գէպ քեզ ունեցած կարօտս առնեմ:

XXIV

Տխուր եմ ես.

խուր եմ ես էլ չեմ երգի
Սիրոյ երգեր հրաշալի,
էլ չեմ խնդան ես այլևս,
Ոչ փառք, պատուով անցեալի:

Տխուր եմ ես և շատ տխուր,
Չի գայ դարուն ինձ համար.
Այլ և քնարս չի թնդեցնի
Կանաչ ծառեր, դաշտ ու սար:

XXVI

րանի թէ չ'կրկնուեն
Այս կարճատև օրերը,
Որոնք արագ քայքայում են
Առողջ կեանքիս թերերը:

Իմ արեգը արդէն վազուց
Խաւարել է երկնքում.
Եւ արիւնս դադարել է
Խոցուած-մաշուած իմ սրտում:

Վերջին ժամը մօտեցել է
Կեանքիս լոյսը մարելու,
Ահն և նա գլխիս կանգնած
Եկել պարտքը տանելու:

XXVII

ուտ մեռնողը միշտ ազատ է
Կեանքի նոր-նոր ցաւերից,
էլ չի ծնում նորա համար
Չար որոգայթ աշխարհից:

Ուրեմն ընկեր ես մեռնում եմ
 Մօտ եկ պատմեմ քեզ մի վիշտ,
 Որ աշխարհը մարդու համար
 Ծնում է տանջանք, յուզմանք միշտ:

XXVII

Հ ը ա ժ ե շ տ .

Մաս բարե սիրուն վաթան
 Ես գնում եմ շատ հեռու,
 Ես գնում եմ դարիք դուրբաթ,
 Բայրի յետ չեմ դառնալու:

Մնաք բարով կանանչ սարեր,
 Մնաս բարով է՛յ Արազ
 Հեռանում եմ ափերիցդ,
 Գողիզ թողնում եմ բալաս:

Լիր օջախս, վառ օջաղս
 Ես հառամուն եմ թողնում,
 Ձեռս ծոցիս, վիղս ծռած
 Ղարիբ-դարբաթ եմ գնում:

XXVIII

Էս գիշեր է. հեռու ձորում
 Պարզ առուն է քշքշում.
 Հեռու, հեռու մթութեան մէջ
 Անտան է հանգիստ շնչում:

Մարդկութիւնը բուն է մտել,
 Լուռ է տիրում ամէն տեղ.
 Թռչունները բուն են մտել,
 Էլ չէ լսում գայլայլեղ:

Տխուր տրտում մենակ նստած
Խոր մտքերով զբաղուած,
Ա՛խ չի գալիս աչքերիս քուն
Չի քնում սիրտս սևացած:

Հուսինն անս, դէպ մուտք գնաց
Աղջամուղջ է կապուտկած.
Քոլորեքեան վեր են կենում,
Իսկ ես դեռ քուն չեմ մտած:

XXIX

ոյս է արդէն արև ծագած
Լ՛նչ ես քնել է՛յ դու մարդ,
Միթէ չունես դու նեղացած
Խեղճ ընտանիք, ցաւ ու դարդ:

Վերկայ մեղք է ընտանիքդ
Խղճայ գոնէ Գարօլին.
Որ ասա և տեղից կ'եղնի
Աչք կ'ձգէ սին տաշտին:

Ի՞նչ ես այդպէս հանգիստ պառկել
Քացի քեզնից մեղ օգնող
Նօ դիտես որ տանը չ'ունենիր,
Եւ ոչ արտում աշխատող:

Վաղ առաւօտ կը գայ հասօն
Պարտքերը կը պահանջանէ,
Քայց նա ոչինչ չստանալով
Մեր ջուխտ եզը կը բռնէ:

XXX

ի-ցամարում արտասունքս
Կըբըլվայ աչքիցս,
Յկան ահա գարնան օրեր,
Ցաւը չի գնում սրտիցս:

Հեռու եմ շատ ես քեզանից
Օ՛ք հայրենիք սիրական,
Ա՛խ կ'լինի որ քո գրկում
Ցամ ինձ հանգիստ գերեզման:

XXXI

իշեր էր ձմրան. սոսկալի դիշեր.
Վաղուց էր լսել ազմկուղ ձայներ.
Զինի քուլէքը ամեն տեղ ազանտ.
Ներս էին թափւում միշտ առատ-առատ:

Ամէն տեղ հանգիստ քուն էր ապրածուել
հարուստ թէ աղքատ ապաստան գտել.
Եւ վաղուց արդէն դուռ թէ պատուհան,
Զինի քուլէքից էին պինդ, ամուր փակել:

Այդ մահացուցիչ ցրտի ժամանակ,
Հեռում լսում էր միշտ մեղմիկ մի ձայն,
Որ քամու անյաղթ նա ձայնի առաջ
«Վո՛ւյ փույ» դողում էր ու հանում յառաջ:

1902

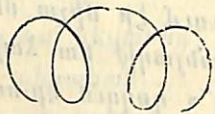
XXXII

էլ էլ չ'կաս սիրուն քնար
էլ ինձ համար չես երգում,
Սիրտս լիքն է դարդ ու ցաւով,
էլ ինձ համար չես հնչում:

Երբում էիր ուսիս երգեր
Ամենայն օր սիրավառ
Էլ չես երգում էլ չես հնչում
Քաղցր երգեր ինձ համար:

XXXX.

« Ազգային գրադարան

NL0360652

55996